

Den dramatiska historien bakom votivskeppet i Dalarö kyrka.

Vi kan alla glädja oss åt att Dalarö kyrka är så skönt utsmyckad, bland annat med två skeppsmodeller, av vilka en är ett s.k. "votivskepp". Det innebär att det är skänkt för att smycka kyrkan som en tacksägelse till Gud för att han beskyddat sjömän i fara. Votivskeppet i Dalarö kyrka är en modell av fregatten "Josefine" och står i fönstret mot Odinsvägen. Det andra skeppet är en modell från 1600-talet av regalskeppet "Götheborg" och hänger från taket ovanför dopfunten. Här är historien om "Josefine":

Vi har fått låna en del historiskt material kring "Josefine" av Bernt Holmberg, välbekant entreprenör i sjö- och landtransportbranschen på Dalarö. Hans släkt har bott och varit verksam på Dalarö i flera hundra år. Många av männen har varit lotsar. Brodern till Bernts farfar, Carl Holmberg, var också lots på Huvudskär och Dalarö och det är han som på lediga stunder mellan lotspassen byggt modellen och skänkt "Josefine" till kyrkan. När han dog 1949 var riggen ännu inte klar. Andra färdig-

Josefine, votivskeppet i Dalarö kyrka.

ställde den men tänkte inte på att Josefine skulle bära unionsflagga och inte en svensk, som hon gör. Vi är några stycken som har planer på att ändra flaggan så att den blir korrekt.

Räddades efter en vecka i havet

Innan Carl Holmberg utbildade sig i lotsyrket behövde han nödvändig sjöpraktik och mönstrade som jungman på fregatten Josefin från Norge. Under en hemresa från USA med petroleumlast råkade Josefine ut för mycket hårt väder och havererade i Nordatlanten. Han överlevde efter osannolikt svåra strapatser. Votivskeppet uttrycker hans tack för den räddningen. Bernt Holmberg har i sin ägo de spröda resterna av en tidningsnotis om haveriet från år 1897. Vi återger den spännande läsningen:

"En brottsjö.

Den 22 september sistlidna år afseglade, härifrån till Amerika det stora och vackra norska fregattskeppet *Josefine*, förd af kapten F. Bugge, som i Gäddviken utlossat en last petroleum. Tre dagar förut hade kaptenen, för att komplettera sin besättning, å härvarande sjömanshus påmönstrat 6 svenskar, hvarigenom dess besättning uppbragtes till 15 man.

Under de stormiga dagarna emot slutet av januari detta år kom den ena jobbsposten efter den andra, i synnerhet från norra Atlanten, der stormarne hade rasat med en utomordentlig styrka. Intet enda ångfartyg, ej undantagandes de stolta palatslika transatlantiska ångfartygen, såsom en *Arizona* o. s. v., var utan mer eller mindre svåra skador då de anlände till antingen till Amerika eller Europa, ty stormarne voro lika farliga antingen man stäfvade

emot eller länsade undan för dem. Flera präktiga ångfartyg ginge äfven förlorade.

Ute på Atlanten var under dessa dagar det ofvannämnda norska skeppet, länsande den 24 januari under en ytterst våldsamt VSV storm för endast förunder-märsseglet, stadt på resa från Amerika till Europa med petroleumlast. Sjöarna voro 30 á 40 fot höga. Klockan var 1/2 1 på e. m. Under sådana förhållanden fordras goda rorgångare. En pålitlig sådan, svensken *Johan Pettersson*, stod till rors. Af de tusentals svåra brottsjöar skeppet lyckligen genomkämpat under dessa stormiga dagar, kom nu en framvältande med det egna fräsande hvita skum på dess topp, som hvarje sjöman känner, - ej farligt då denna "fräsning" sker på något afstånd, men så mycket farligare då den, som i detta fall, inträffade några alnar från fartygets akter, - och med oemotståndlig kraft från styrbords låring störtade över hela fartyget. Verkan var förfärlig.

Skeppet skakade som om det strandat på några klippor. Först krossades rodrer, hvarvid ratten slet sig ur rormannens händer och snurrade rundt. Pettersson, som ogera, enär allas väl och ve berodde på honom, ville släppa sitt tag, slungades handlöst, öfver ratten ned i däck och ihjelslogs på stället.

Under ohejdad våldsamt sopade nu brottsjön bort nachterhuset med sina kompasser, krossade läringsbåtarna och slet dem i bitar från sina dävertar, borttryckte ruff, båtar på däck och annat fast, med ett ord gjorde rent hus ombord. Det beklagligaste af allt var att samma brottsjö slungade 5 man af besättningen öfverbord, hvilka drucknade. Bland dessa 5 man voro två svenskar med namnet Eklund, bägge söner till aflidne mästerlotsar i Sandhamn. Den öfriga besättningen tumlade om hvarandra i vild oordning och spolades, nästan lemlästade, emot föremål än här än der på däck.

Utan roder, mer eller mindre fullt af vatten, som ständigt ökades, var nu skeppet så godt som vrak, enär det ej längre kunde manövreras. Det vräktes på sidan och den ena brottsjön efter den andra bröt öfver detsamma. Förunder-märsseglet blåste i små stycken ifrån råen och försvann i rymden. Kaptenen och den kvarlevande besättningen måste till slut flykta upp i förriggen, der de under stora mödor och försakelser hade sitt tillhåll i en vecka under oafbrutna stormar.

Den 31 januari höll ett engelskt ångfartyg *Thanmore* ned på de nödställda. Fartyget var destineradt till Boston. Under stor lifsfara utsatte engelsmännen en båt och räddade dem om bord. Midt under räddningen, vid storm och hög sjö, nedstörtade en väldig och långvarig hagelskur, med så stora hagel, att människorna vore i fara att blifva ihjelslagna.

Men denna hagelskur var äfven ett hjälpmedel till deras räddning. Den har den egenskapen, som hvarje sjöman känner, att på ett märkbart sätt under, dess tillvaro nedpiska sjön, görande bättre tjänst än olja.

Det engelska ångfartyget förde dem till Boston och derifrån spred sig kändedom om att tre eller kanske flera svenskar förolyckats ombord på *Josefine*. Att oro och ängslan hos de hemmavarande anhöriga skulle vara rådande är naturligt.

Carl Holmberg, 1866-1949

Helt plötsligt anlände hit i förra veckan en af de ombord å *Josefine* påmönstrade svenskarne, lotslärlingen vid Dalarö lotsplats, *Carl Gustaf Holmberg*, son till mästerlotsen G. F. Holmberg i Dalarö. Han hade i Boston sökt hyra å annat fartyg, men ej lyckats, hvadan svenske och norske konsuln sände honom jemte de öfverlevande med ångare till Kristiania, via Liverpool—Hull, hvarifrån han sedan öfver Göteborg anlände hit. Han hade brådtom till Dalarö. Man kan lätt tänka sig föräldrarnas glädje och öfveraskning vid att träffa sonen, som de trott vara längesedan död."

En samlingsbild av lotsarna år 1904. Carl Holmberg nr två överst på trappan.

Foto: Edward Wisth